

זה מן הא דמאמן ליתן גט. ולכן העיקר דלין ללד כלל להקל
בזה"ל ג"כ בלא הכרה ע"פ עדות:

ענף ג

(י) והעיקר כמש"ל הראשונים הג"ל לתוך דשאי בזה
דמאמן ליתן גט דחקה דלין מקלקלן ח"ע
משא"ל בחשש שאיז אחי"ל בעלה ולא יהיה להם מקום להכחשו
שיבא לערער אחי"ל דהא"ל בעלמא הוא שחללה כבר או אח אחרי
היה לו שחלץ לה. ואף דלפ"ו גם בזה דקידושין יח"י יכולים
להתגלל שגרישה כבר בגט. ע"ז נאמר דמחיראין לומר כן
דיחמו לה אחי גיטך וכעין הא דכחוצה (דף כ"ב ע"ב).
משא"ל בחליה דלא שייך כ"כ רישותא לומר אחי שערך דמחללה.
דא חזק דבזה"ל לא נהגו לכחוצ שטר חליה מאחר שחללה
ברבים [גם י"ל דגם בזמן הש"ס היה לפעמים כן דלא כחצו
שטר חליה] וכמבואר בס' קס"ט סעיף י"ו בבאר היטב שם
ובס' סדר חליה בסוף סי' קס"ט סוף ס"ק פ"ב בשם מהר"י
מרגליות ע"ס. וה"ה בחליה גם בזמן הש"ס כיון שחולץ לה
עכשיו עכ"פ ויולא קל שחללה עכ"פ. ע"כ לא מירחתי כ"כ אף
שלין לה שטר חליה מן אח השני האמיתי. משא"ל בגט דחמו
לה אחי גיטך כ"כ קן הא סוגה הראשונים בחירוש ואף דהאידנא
קורעין הגט מ"מ הא טעלה שטר פטור מב"ד כמש"ל בבאר
יתכן סי' ח' ענף ו'. וכן מוכח בזה"ע סימן קנ"ב
סעיף ג' וקראתי:

(יא) וראיתי בתשובה מהרשד"ם סי' רל"ט שהקשה על מה
דלין חולצין אח"ל מכירין דמ"ש זה מן הא
דסוף יבמות דבא ח' ואמר אי פכ"פ ומחירין את חשתי כו'
ע"ס. והנה לפי דברי הראשונים בחירוש מיושב בפשיטות
קושיות המהרשד"ם הג"ל דשאי בזה דסוף יבמות דהו"ד דייקא
סי' דמחיראין שמה יבא בעלה לאח"ל ולא יהיה לה שום מקום
התגללות כלל. משא"ל בהכרה היבם דיהיה לה מקום להתגלל
ולומר דהא שיהא לאח"ל לערער דחמו הא הא שחלץ לה
כבר או אח אחרי היה לו שחלץ לה וכמש"ל הראשונים הג"ל
בחירוש על קושיות מן הא דקידושין. ופשוט סוגה י"ל
דבחליה יכולים לתלות בהאידם משא"ל בגט אינם יכולים לתלות
זאת הבעל וקראתי. והרשד"ם שם מסיק לדמות הכרה אחי
לחא דבבמות (דף קכ"ב) וגיטין (דף ס"ו) דבשעת הסכנה כותבין
ח"ע"פ שליח מכירין וה"ה בזה דלין חולצין אח"ל מכירין דבמקום
השם סכנה יהיה מוטיל החליה ח"ע"פ שליח מכירין אחי שהוא
אחי ע"ס. וזו היא רחיה אלימחא דהא גם התם גבי מי שהיה
מושקע בצור ואמר כל האומע קול יכחוצ גט לחשתי דמסיק
הגמ' דבשעת הסכנה כותבין וכותבין ח"ע"פ שליח מכירין. ח"ע
התם ג"כ יש לה מקום התגללות אם יבא בעלה לומר דלא
גירשה מעולם דחולץ לומר דהבעל אחר כן בעה שהיה מושקע
בצור והוא היה המושקע בצור וקשה על הבעל לבדד ולהכחיש
זה. ועב"ל סמוך לומר דבשעת הסכנה כותבין סי' משום הסכנה
דלא חזק לשטת שמו בשקר. וה"ה כאל בהכרה אחי י"ל דבשעת
הסכנה במקום עינון יהיה מוטיל הגדה היבם בעלמא לומר
כי הוא אחי התם מה"ס דלא חזק לשטת שמו בשקר כזה:

(יב) אך מ"מ לדינא קשה לסמוך ע"ז. ומן הפוסקים משמע
דבלא עדות על הכרה אחי אף במקום עינון אין
לסמוך על היבם כ"י דלין לו עדים המוטיל על הכרה. וזה
לשון האר צדק המוכח בס' סדר חליה ס"ק ל"ה בזה"ל. וזה
כתב באר צדק דבשעת הדחק כגון שהיבם רחיה ליתך למה"ל.
ואין כאל עדים המכירים אותו. יתולט ח"ע"פ שליח מכירין אותו
ואח"ל תחזור אחר עדים המכירין וי"ע סי' עכ"ל. הרי להאיר
דאף במקום הדחק אין להקל כלל בלא עדות ההכרה. רק לענין
אם יתולט עכשיו בלא הכרה ולבסוף נשיבא עדים להכיר בזה
העלה להקל בשעת הדחק וסיים ע"ז בל"ע. ורחמי בצוף הספר

אור צדק הגדול סי' תרע"ה שכתב כן ולא סיים בל"ע. עכ"ל
בלא ביחור לאח"ל כתבו דלין להקל כלל אף במקום הדחק.
ורחמי בפתחי תשובה לאח"ע סי' קס"ט ס"ק י"א שכתב בשם בית
הלל שכתב בשם האור צדק דבשעת הדחק סי' ואין כאל עדים
המכירים יתולט ח"ע"פ שליח מכירין וי"ע עכ"ל. ונתן מקום
לפשוט דלא סיים דלח"ל תחזור אחר עדים המכירים. ובאמת
מבואר בהאר צדק להדיא דלח"ל תחזור אחר עדים המכירין.
ומשמע דאף במקום עינון ג"כ אין להחיר בלא עדות המכירין
וכמש"ל לעיל:

(יג) ובעיקר קושיות הראשונים שהקשו על הא דשאי נאמן
לחלץ בלא הכרה ע"פ ביחור מהא דקידושין
הנה לפי מה דחירט הימוקי יוסף והרשב"א
בחירוש דמסו על מה דלינה מקלקלת טעמה וישעשה שמה
יבא בעלה לערער כו'. ח"כ לפ"ו יש לתוך בקררה ולחלץ דשאי
במקום יבום וכמבואר ביבמות (דף ל"ד ובדף ק"ח) דלין האשה
נאמנת לומר מה יבמי משום דלא דייקא כ"כ במקום יבם דסגי
לוי. וגם בעד כשר איכתיב לה שם חס מהימן להעיד דמה
היבם משום דלא שייך בזה דייקא כ"כ. ודוקא דבעלה סמוך על
סכנה דדייקא ומינסבא אלל במקום יבם היא טעמה אינה נאמנת
לומר דמה יבמי. והב"ש בס' קנ"ו ס"ק א' כתב בשם הרמב"ם
הטעם דל"ל לומר מה יבמי משום דלפי שהוא בחיבור לאו הא
קל בעיניו. ע"כ יש לחלץ בפשיטות בין הך דקידושין דנאמן
ליתן גט ובין הא דלין חולצין אח"ל מכירין. דשאי בחשש יבם
דכמו דלא אמרין דייקא היבם דחמרת מה יבמי וח"ל משום
דלינה חוששת כ"כ במקום יבם. ה"ה דמה"ט אינה חוששת
לחליה אף אם חתוך מאחר. עכ"פ שחולץ להשגא לשון ולא
שייך כ"כ דייקא בזה. ורחיה לזה דהא פליגי רב אחא ורבינא
ביבמות (דף ל"ט) אם קרוב ואשה נאמנים על הכרה האל ומ"ד
בעדים י"ל דה"ה ע"ל כשר וכמש"ל הרא"ש ברש"י דמ"מ כן בלשון עדים.
ואף דגבי מיתח הבעל מבואר בסוף יבמות דנאמנת אשה וקרוב
וכמבואר במשנה שם ולא ממלקין שם בין עד כשר לעד קרוב
ואשה. וה"ה גבי יבם לפי שיטת רוב פוסקים דנאמן ע"ל
במיתח היבם. וכע"כ מומה דשאי בהכרה אחי דלא שייך כ"כ
דייקא בזה. וקראתי כאל עינון מה בספרי בחר יתכן ח' אה"ע
סי' ה' ענף ב' במה שהבאחי שם לדברי הא"כ ולפלפל עפ"י
בהסוגיא דיבמות הג"ל ויש להאריך בכ"י וקראתי כאל:

ענף ד

(יד) ועכשיו נשובה לעיין בעיקר השייך לדינא בנ"ד והוא
דידוע מה שכתב הבית יוסף בס' קנ"ו ס"ק א' שהביא
לדברי הר"י"ש בס' קפ"ב דדוקא קודם מעשה נאמן חשה וקרוב
בהכרה אחי וכתב ע"ז הבית יוסף דמן דברי הפוסקים משמע
דאשית בשעת מעשה סומכין עליה. והאבא בגט פשוט סי' ק"ב
ס"ק י"ד ובספר עזרת נשים להאזין בעל גט פשוט בס"ק כ"ד.
וכן הכריע האזין ר"ע חזק ז"ל בהגהה לח"מ סי' מ"ט סעיף
ב'. והר"ב"ש בס' קפ"ב הוכיח דכדבין מן מה שהקשה בעל
ההשגח"ן בס' פ"ג על מה שכתב הר"ף ביבמות פ' י"ג דלכן
נבדוקו ע"פ נשים משום דסמכין על חוקה דרבא. דל"ל לטעמא
דחוקה דרבא הא בל"ה נאמנת משום דה"ל מילתא דעביד
לנ"י והעלה בעל ההשגח"ן לדברי הר"ף בל"ע. ועפ"י הוכיח
הר"י"ש דבשעת מעשה לא מהימי חשה וקרוב והתם גבי
בדיקות השערות דהיה בשעת מעשה בזה הכרה הר"ף לחוקה
דרבא כן הוא קטע דברייהם. ויש לתמוה על לשון הראשונים
הג"ל דהקשו קן על הר"ף דהא כן מבואר להדיא בזה (דף
מ"ח) דלמחי דלכן נבדוקו ע"פ נשים לאחר הפקד דחוקה דרבא
מסיים ור"ש דלית ליה חוקה דרבא ס"ל דח"ל. ח"כ ה' להם
להקשות כן על המבואר בגמ' להדיא אלל על הר"ף אין שום
קשיא דהא הביא למה דמבואר בגמ' בפירוש:

(טו) ובאמת תקשה להחליקם על הר"י"ש וס"ל דאף בשעת
מעשה נאמנים חשה וקרוב דהא מבואר

להיות בסוגיא מפרשה בדה דדוקא משום חזקה דרבה מסייע לה נאמנה ס'. ואפשר לחלק דשלי בדדיקת השערות דה לא הי עבד לגליי כ"כ דיכל להיות דנשרו לאח"י. וע"כ לא מירחתי כ"כ לשקר דאף אם לא ימלאו השערות לאח"י יש להם מוקם התגללות למור דנשרו לאח"י. ועפ"י יש לדון בזה דה"ע ס' קס"ט סעיף י"ד ובב"ש שם ס"ק ו' וקצתו. לו דיל דה"ע בדדיקת השערות דיש למור לחקמי על חזקה קטנה דיש לפנינו וכמו דכחז הביח יוסף בס' קס"ט בשם המרדכי פ' מ"ח שכתב זה הסברא דכיון שאלו בחזקה קטן חין הקרובים נאמנים להוליה מלוכה חזקה. והאכל ביש"ש ליבמות פ' י"ב ס' כ"ו. וכן הזכירה אורה הסברא במהמה אפרים ה' חיות ס' ה' שכתב דהיכל דלא החזקה בשנים ה"ו בחזקה קטנה עומדת. [ומש"כ המרדכי שם דהא דנאמנים חש וקצוב בהכרח אחי מיירי היכל דהא מוחזק שאלו אחי. כבר כתב הב"ש בס' קנ"ז ס"ק ב' דלא משמע בן מן הפוסקים]. ודוקא היכל דחין כעוד חזקה המעדתו בזה אחי דהא וקצוב נאמנים לבר הדבר דהא אחי הידוע לו דיש לו אח עכ"פ. וזה נפין סברת הר"ר בקדושין (דף ס"ג) דהובא בזה"ע ס' ל"ו בב"ש ס"ק מ"ה וכמש"כ הביח מחיר בס' קנ"ז ס"ק ו'. וע"כ החם גבי דדיקת השערות דיש לו חזקה קטנה המעדתו ע"כ צעין שם לעטס דחזקה דרבה דלוי זה לא הי נאמנים. אבל היכל דחין לו לדון חקי לחזקה הסתמי. בזה נאמנים אף היכל דליכל חזקה המסייע. והעיקר הוא דהיכל דליכל חזקה הסתמי בשעת עדותו דבא לפנינו להעיד. אז נאמן לברר מן החזקה וע"כ אף בממון נאמנים חש וקצוב לברר שם הלוה והאומר לכתוב על שמו להשער כמבואר בח"מ ס' מ"ט סעיף ב'. וכמש"כ הר"ף ביבמות שם והא"ש והג"י בב"ב (דף קס"ו) ובח"מ פ' כ"ד ה' מלוה. [ועיין בקצ"ח ס' מ"ט ס"ק ב' וקצתו]. והא דר"ה (דף כ"ב ע"ב) דנאמן ע"ל להעיד דקידשו את החדש משום דהי עבד לגליי אף דהי עד חזק לחזקה למור דלא נעשה דבר המחדש י"ל דה"ה דהא עד נשר. משא"כ בקצוב ואשה י"ל. דהיכל נאמנים היכל דחזק לחזקה הסתמי כנ"ל. ועדיין יש לפיין ע"ז מהא דה"ע ס' קנ"ז סעיף ו' וע' בבית מחיר שם ויש לחלק וקצתו. ויש לו מה להאריך בכ"ו. אך כיון שכתב הפוסקים להכריע לדינא דלא סתרי"ש דה"ה אף בשעת מעשה נאמנים חש וקצוב ע"כ בן נקוט לדינא:

החלוק והתחלת בעלמם וכמש"כ הח"ס ביבמות (דף ק"ו) והטעם הוא דמירחתי לשטת שמים בשקר. או דלן מה"ס נאמנה בלא עדות הסברה דהו ע"ש סברת הרמב"ן והרשב"א והג"י ליבמות (דף ק"ו) דכתבו לדמות זה לקדושין (דף ס"ג) דנאמן לחן גט משום חזקה דה"ה חוטא ולי"ל. ואף שבעל לחלק. עכ"ל חין זה רק מלד חומרא מדרבנן היכל דהיט רוצה לטבסה רק לחלוק לה. וכיון דמה"ס יתה מחשש דלירייתא ע"י התליה אף בלא עדות על הסברה. ע"כ אפשר למור דהי' אף חמש נשים נאמנות להחירה ע"פ התליה אף מדרבנן כיון דמה"ס יתה מחשש דלירייתא וכפי מש"כ המל"מ מתחילה כנ"ל. אך בזה"ה יש להביח דאף היכל דילאט מחשש דלירייתא עכ"ל כיון דנאמנה מדרבנן ובעינן בירור עכ"פ מדרבניהם ע"כ כיון דפסלו חז"ל להק חמש נשים לכן חין נאמנות אף במה דהי רק חסור מדרבנן. דהא בגיטין (דף כ"ג ע"ב) אמרו דהק חמש נשים דדוקא בחזן לחזן נאמנות למור בפ"ג כיון דהי אחי בעל ומערער לא משגיחין ביה אבל בזה"ה דהי אחי בעל ומערער משגיחין ב' ע"כ חין נאמנות. והא החם שיקר החשש אינו אלא חשש מדרבנן. דהא מה"ס קי"ל דהי כנחקרה עדותו בב"ד וא"ל לקיים כלל וכמש"כ הח"ס בנחוצות (דף ל"ב ע"ב) ד"ה דינא הוא כו' דאפ"ל גזן מוחזק שאלו שטר ח"ל קיום מה"ס ס'. ח"כ ה"ה היכל דמה"ס חין משדות אף חמש נשים לחיף את הגט ואפ"ה חין נאמנות. הר מבואר דאף במה דהי רק חשש דרבנן פסלו חז"ל להק חמש נשים. ואף בלומות בפ"ג חין נאמנות בזה"ה וכמש"כ הרשב"א בח' לגיטין שם והב"ש בס' קנ"ז ס"ק ג' וקצתו. וכן מוכח במה דכתב הרמ"ל בזה"ע ס' ו' סעיף ה' בשם הגהות אלפסי לנחוצות דהק חמש נשים נאמנות בעדות שבי'. והח"מ ס"ק ב' הקשה פ"ו ודעתו דה"ה. הרי דס"ל להח"מ בפשיטות דאף חסור שבי' דהי רק מדרבנן דג"כ פסלו להק חמש נשים. ואף להרמ"ל ובאבות אלפסי שם דבשערי. הא כתבו הטעם שם שאין לחוש שהן בלוח לקלקלה כמו שיש לחוש בזה"ה וכמש"כ הב"ש שם בס"ק ב' בלוחה. ח"כ מוכח דאף בלוחה דרבנן פסלות הק חמש נשים. ע"כ עדיין יש להסתפק אם נאמנות הק חמש נשים על הכרח האל דהי רק מדרבנן:

ענה ה

יד ונלעד למור דהא דמלוט דפסלו חז"ל להק חמש

נשים דהו רק היכל דעיקר העדות אף בנשים דעלמא דחין נאמנות מה"ס רק מדרבנן כמו בעדות מיתת הבעל. דאף לשטת הסוברים דפ"ל נאמן מה"ס בעדות מיתת הבעל. דהא דהי רק בפ"ל נשר אבל בעדות קרובים וגשים לכ"ע אינו רק מדרבנן. בזה מליט דפסלו חז"ל להק חמש נשים. ואף דמה דפסלו חז"ל לחם מן חשש שגגה חין זה חשש מה"ס דהא קי"ל דאף שגגה נשר להעיד מה"ס כמבואר בשו"ע ח"מ ס' ל"ג. אלא שגגה נמור לשיטת הרש"ל ואף בזה חלק פלי'. וי"ל דאף דפסלו חז"ל להק חמש נשים דהא דהי רק במה דעיקר העדות דנאמנים נשים וקרובים חין זה רק מדרבנן ע"כ בזה"ה דיש לחוש לשגגהם לא חקט חז"ל בזה"ה להאמינם. וכמש"כ כעין זה בשיר קרבן ליבמות בירושלמי פ' ט"ו ה' ד' בד"ה מתגיחא חמרה בן שלח עשו זכרים נקטבה ס' פ"ט. וה"ה דהק חמש נשים דפסלות להביא גט בלחך ישראל אף דמה"ס ח"ל קיום עכ"ל כיון דכבר חקט חז"ל להאריך קיום בכל השערות. והדין הוא בשערות דבעינן שני עדים נשרים על הקיום. וע"כ אף דבעינן האמיט לפ"ל המעיד בפ"ג. זה משום דבמקס עינן הקטל חז"ל וכמבואר בגיטין (דף ג') וכן בלחך ישראל לא האריכו קיום כלל משום דהקטל בזה"ה משום חשש עינן וכמש"כ הח"ס בגיטין (דף ב' ע"ב) בד"ה ואם יש פלי שוררים ס'. לכן דהק חמש נשים האמינו חז"ל דפסלות להביא גט ואיחיקין בזה על חקתם שחקטו בכל השערות להאריך קיום דין ולא האמינו חז"ל. אבל היכל דעיקר נאמנות האשה הא מה"ס כמו בהכרח אחי דנאמנים מה"ס משום דהי עבד לגליי ביואר. ואם במוחו נאמנים בזה משום דהי מילתא דעבד לגליי ביואר.

מזו והעיקר מה דיש להסתפק בחמש נשים הפסולות

להעיד על מיתת הבעל או על מיתת היבם דאפשר דפסולות ג"כ לעדות בהכרח האל או דאפשר דכיון דגליי מילתא בעדות הכרח האל זה מקרי עבד לגליי בקל וביותר מן עדות מיתת הבעל והיבם. ומה"ס נאמנים אף בממון וכמש"כ התשב"ץ בס' פ"ג והרי"ב"ש בס' קנ"ה. ע"כ י"ל דלן עדיף לן הנאמנות דחמש נשים בעדות הכרח האל מן עדות על מיתת פלטי. והנה המרדכי פ' מ"ח כתב בדדיקת השערות יוכל להיות אף ע"י חמש נשים משום דהי עבד לגליי. ולפ"י י"ל דה"ה בהכרח האל. אך חין זה הכרח כ"כ לג"ד דיש לחלק דש"ה דחזקה דרבה מסייע. ודלתי במשנה למלך ה' גירושין פ' י"ב ה' י"ז שכתב בד"ה כ"ל דאם האמר על א' במשאל"ם ע"י הנשר להעיד ס' דילאח מחסור חורה אלא משום חומרא מדרבנן לא חשש להתחילה ושוב העידו ח' מן ה' נשים אלו עדות המועיל להחירה להתחילה בדי הא מילתא אפשר דמחזיקין עליהו כיון שפיקר העדות נחקיים ע"י אחרים ויתנה ע"פ כשרים מחזקה ח"ל ולא פסלו הנמים אלו הנשים אלא כשעיקר עדות חליי דיריירי ס' עכ"ל המל"מ. ומשמע לפי דבריו דלא דוקא בחומרא דמשאל"ם דאם ניסה לא חלח כתב לסברתו אלא דה"ה בכל חומרא מדרבנן כיון דמה"ס יתה מחשש חסור ח"ל דלדברי' יש להקל דהי' החמש נשים נאמנות. אך לבסוף כתב המל"מ שם לחלק בסברא דהיכל דניסה לא חלח לא מליא לקלקלה. אבל בסברא שכתב המל"מ שם מתחילה ח"כ זה שייך בכל חסור דהי רק מדרבנן ע"כ:

יד ונלעד אפשר למור כיון דהבירה מ"מ דיו חורה נאמנים

קא

יצחק

אהיע סימן ס

עין

בזכר אי מילתא דעביד לגלוי בקל ומיד . דמירחתי שמה ידפי מיד לחפס בהבזר או על ההר מי האז האומר קן . ואפי"ה חשו לגרה דמחמת שגחיה דמסוכות לקלקלה לא מירחתי לשקר חף בדבר שיטל להגלות מיד . וע"כ קשה לומר לכל מה שרציתי לומר ולחלק . ואף שיש לי עדיין לדחות זה ההוכחה . עכ"ל קשה לבטח יסוד ע"ז . ועיין בקצ"ח סי' מ"ט ס"ק כ"ז . ולדעתי נראה דלא מדברי הקצ"ח בזה . ויש להאריך בזה הרבה וקצרתי :

ענין ו

כג) והעיקר מה שגלג"ד לומר בזה דהנה אמרו בגיטין (דף כ"ג) דאב"י מסיק דהם גבי הכך חמש נשים דבזמן לחך דאי אחי בעל ומערער לא משגיחין ביה נאמנים לומר בפ"י משום דלא שייך לומר בזה דמכונות לקלקלה דהא לא יוכל לבא לקלקל ביד אדם . ובזכר אמרו בירושלמי ביבמות פ' ט"ז ה"ד ובגיטין פ"ב ה' ז' דכיון דאיהו יטלה לקלקלה בב"ד אינה חשודה לקלקלה ביד שמים כו' . ור"ב יוסף ס"ל דהם להיסק דבז"ל דאדיוורה דירה סמכין לא מהימנא ובז"ל כו' . ובחזקת החוס' שם בד"ה אדרבה איפכא מסתברא כו' . ור"ב יוסף סבר דמ"מ יטלה לקלקלה בז"ל ע"י עדים ורואה שלא שלח לה הנט . וחזקין דאב"י דגלג"ד על ר"ב יוסף משום דס"ל דדוקא היכא דיכול הבטל לקלקלה ע"י ערשורו לבד חף בלא עדים ורואה . או חשו חז"ל לעדות חמש נשים דשמא מכונות לקלקלה בב"ד ע"י ערשורו הבטל שיבא לערער לומר מוזיקא דאז ויהיה נאמן . ע"כ חשיב נקמחה בקל עלי' מלך שגחיה . אבל היכא דלא יהיה נאמן הבטל לערער בלא עדים ורואה אז מקרי זה קלקל ביד שמים דשמא לא יהיה לו עדים על ערשורו וממילא הוי זה הקלקל רק ביד שמים ואינה חשודה ע"י . וה"ה בעדות חמש נשים על מיתת האב לא על מיתת האב כמבואר בס' קצ"ח סעיף ד' דהא מיד שיבא הבטל לפיט יתה מיד הקלקל לפיט לאשמו ויה"ה בעדות על מיתת האב הדיוט לכל מי הוא אחיו . וע"כ מיד כשיבא האב יהיה מיד הקלקל להיבמה דהא טולן עדים ע"ז . אבל היכא דלא טרע לגו מי הוא אחי הבטל ועשוי בזה הכך חמש נשים להעיד שמכרין חיש הזה שהוא אחי וכיון שחזקין ע"פ עדותן אז חף שיבא אחד לאח"ל לערער דהא אחי הבטל עכ"ל לא יהיה מהימן אם לא יבא שני עדים להעיד ע"ז כיון שכבר הוחזק בחזקת היתר להגשא לשוק או אח"ל חף שיבא ע"ז להעיד שזה האיש המערער הוא אחי הבטל דלא יהיה מהימן וכמבואר בעין זה בס' קצ"ח סעיף ו' . דלון ע"ז כשר נאמן להעיד שזה אחי נגד מה שהוחזק בחזקת שולן ל' אדם . וה"ה היכא שכבר הוחזק שגחיה כדון והתורה ב"ד להגשא וכל שכן כשיסתא לשוק דלון ע"ז נאמן להמשיך למה שהתורה ע"י עדות אשה :

כד) וכמו דמנינו בזה"ע סי' י"א סעיף ל"ה דשיטת הרמב"ן והרשב"א והג"י דאם התורה ע"פ אשה . דאיש נאמן ע"ז כשר להכחשה לאחר שהתורה וכמבואר בירושלמי יבמות פ' ט"ז ה' ו' דכ"מ שהכשירו עדות אשה כחש שגיהא שוין וכן הוא בירושלמי סוטה פ"א ה' ד' ופ"ט ה' ו' . ואב"ה בירושלמי הל' ברוס' סוטה (דף ל"א ע"ב) ד"ה הא חזן וחד כו' . ובביבמות (דף ק"ח) ברוס' ד"ה אשה אומרת מה ס' . ואף לשיטת הרמב"ם דס"ל שם דאם התורה ע"פ האומרת מה וישלח ואח"כ בא עד כשר להכחש דהאז וכו' שכתב המחבר לרעה הראשונה שם בפרס וזו היא שיטת הרמב"ם שם . י"ל דזה דוקא בעדות מיתת הבטל דס"ל להרבה שפסקים בשיטת הרמב"ם דס"ל דע"ז כשר נאמן מה"ל להעיד על מיתת הבטל . משא"כ אשה וקצוב ח"י רק מדרבנן כמו שהכינו משאן הרמב"ם פ"ג ה' גירושין ה' כ"ט שכתב אל יקשה בעיניך שהתירו חכמים הערוה בעדות אשה וקצוב כו' לפיכך הקטל חכמים בדבר זה כו' עכ"ל הרמב"ם . ע"כ ס"ל להרמב"ם דע"ז כשר דיש לו נאמנות מה"ל דנאמן להכחש את האשה חף לאחר דנישאל ע"פ האשה משום דהאשה ח"י רק מדרבנן . אבל היכא

זה עדיפא מכל עביד לגלוי דמיתת דלא מהימן מה"ל גבי ממונ . וע"כ י"ל דבזה"ל לא פסלו חז"ל כיון דעיקר נאמנות שלהם מופל חף מה"ל דנאמנים בעדותן מה"ל מלך עדותן דקים להו דלא משקרי כיון דהוי עביד לגלוי מיד . ע"כ בזה"ל לא מניט דפסלו חז"ל חף להקד חמש נשים ולא גמרינן דאורייתא מדרבנן היכא דליכא ראייה מוכרחת למילף . וכן מלאתי בכנסת יחזקאל סי' פ"ג שכתב בעין זה בשם הרש"ל דדוקא היכא דעיקר נאמנות אינו רק מדרבנן בזה פסלו עדותם ע"כ :

יט) אך ממה דאמרו בסוטה (דף ל"ה) דחמש נשים בעדות סוטה ח"י לפסלה מכתובתה . חף דעדות נשים בטומאת סוטה נראה דהא מה"ל חפ"ה אמרו דח"י להפסיד כתובתה מלך שגחיה לוחה . הרי מוכח דלא כמו שמחבתי . חכן לפי מה שרציתי בספר מראות האבולות בפתיחה לס' י"א שהוכיח דעדות נשים וכיוצא גם בטומאת סוטה ח"י רק מדרבנן . ח"כ ספיר כתבתי דלון לט ראייה מוכרחת למילף דגם היכא דנאמנות בעדות מה"ל דגם החס פסלו חז"ל . ולכן כיון דליכא ראייה מוכרחת ע"ז . ומקמינן על הדין דלון לחוש שיעירו עדות שך משום חשש שגחיה . אך כבר כתבתי בספרי נהל יחזקאל סי' ל"ה סעיף ה' עקף ד' להוכיח מירושלמי סוטה פ"א ה"ב חז"ל ועד לון בזה חין לי אלא עד מניין חף עבד ושפחה ח"ל ועד לון בזה מ"מ עכ"ל הרי דגם נשים ועבדים נאמנים בעדות סוטה מה"ל . ולכן ספיר יש להוכיח מן מה דפסלו חז"ל עדות הנשים הללו דלא תהיה נאמנות להפסיד כתובתה . דאף היכא דיש לה נאמנות מה"ל דג"כ פסלו חז"ל להקד חמש נשים :

כ) ועכ"ז יש לדחות זה דהא מנינו לכמה חגאי בירושלמי סוטה פ"א ה"ב שם דס"ל דאף ע"ז כשר דנאמן לטומאתה ועכ"ל לא מהימן להפסיד כתובתה משום דלא מניט לע"ז דיהי' נאמן בממונ כו' חז"ל שם . ואיכן מניט ע"ז בזה"ל כו' כשספ"א נאמן לטומאתה כך נאמן להפסיד כתובתה חז"ל ר"ע להיות שונה מר"ט דח"י להפסיד כתובתה עכ"ל . וראיתי שם במראה הפנים ד"ה ואיכן מניט ע"ז בזה"ל כו' שכתב והא דנאמן ע"ז להעיד שמה בעלה הא כתבו החוס' דמשום עונג הקטל . ובאמנת חף לפי הסבירים דע"ז כשר נאמן מה"ל בעדות מיתת ג"כ ח"ש דהא הטעם הוא משום דהוי מילתא דעביד לגלוי אבל היכא דלא הוי עביד לגלוי וכו' הגידון דמירי החס בעדות טומאת סוטה . בזה י"ל עדיין דאיכן מניט בזה"ל דיהיה נאמן ע"ז בזה"ל . וע"כ חין ראייה מירושלמי הלן להכריע הסבירים דרק מדרבנן נאמן ע"ז במיתתה :

כא) נחזור לענינינו דכיון דמניט בירושלמי דכמה חגאי ס"ל דאף ע"ז כשר ח"י להפסיד כתובתה וחו' ר"ע להיות שונה מר"ט ומחזיקין דשם הוא עד שלא הודה ר"ע לה"ט . ועיין בקרבן העדה שם . ואף דלדינא קי"ל כמבואר בהמשנה דע"ז נאמן להפסיד כתובתה בעדות סוטה . עכ"ז י"ל דזה אינו רק מדרבנן . אבל מה"ל אמרינן דלון ע"ז קם בממונ . ובפרט בעדות נשים דמירינן בודאי יש לומר דאף דימא דעל טומאת סוטה שלא תשחה נאמנות מה"ל אבל להפסיד הכתובה י"ל דח"י רק מדרבנן . ע"כ ספיר י"ל עדיין כמס"ל דלון לט ראייה מוכרחת דאף בדאורייתא פסלו חז"ל להקד חמש נשים וכנ"ל :

כב) אכן יש להוכיח דאף היכא דהוי מילתא דעביד לגלוי מיד . ג"כ תשרין להקד חמש נשים דח"י דמשום שגחיה לא מירחתי לומר שקר חף שיוכל להגלות מיד כיון דכונתן לקלקלה על בעלה חף שיטלה שקרה . והא דביבמות (דף ק"ב) גבי מפשה בזה' שעמד על ראש ההר ואמר חיש פכ"ס ממקום פלוי מה ס' . ובגיטין (דף ס"ז) גבי פי שהיה מושך בצור ואמר כל השומע קול יתחבב גט לאשמו ס' הקשו בגמ' שם דלמא לרה הואי כו' ומשני בשפת הסכנה סחבין חפ"ס שאין מסרין ולכן לא חיישינן לרה ולעד וכמס"ל החוס' י"ט ביבמות פ' ט"ז משנה ו' . וקשה הא שם בזה מושך

מחזיק בלא עדים ע"ז וגם מה שיבדקו אותה עכשיו ולא ימלאו לה השפחות אין זה רחוק כ"כ דהא י"ל דנשדו צנחיים. וכיון דלא יהיה מהני ערשורו בלא עדים ע"כ נאמנה לקלקל בדין שמים לא נמשדו ע"ז. והתם אי כש"כ דהא לא שיד לומר התם גבי בדיקה שהי שפחות דיש לו פטות ברי להכחשה ולומר דיוע דלא היה לה השפחות בעת האליה דמלן זה לו לידע זה וגם הא כבר חלץ לה בעלמא וכיון דלא שיד ערשור בזה ע"כ לא חשדן לה כיון דבעין לזה שני עדים:

כח) ומה שמיים המרדכי דכמו דהתם ציטין קאמרי שהכחז מוכיח ה"ה הכא מוכיח דהוי עבד לגלוי. כונתו הוא דלף לפי המבואר שם בשיטת אב"י ולכן נאמנה בזה"ל לומר בפ"ל לפי דלי אחי בעל ומערער לא משגחין ביה ועכ"ז הא אמרו במשנה ציטין (דף כ"ג) ויבנות (דף ק"ז) דמה בין גט למיתה שהכחז מוכיח. וע"כ מוכח דבעין ג"כ הך טעם דהכחז מוכיח לזירוף להסבירא דאמר אב"י דכיון דלי אחי בעל ומערער לא משגחין ביה ע"כ אין חשדות לקלקלה דבשיל זה הטעם לחוד אין להקל רק ע"י זירוף הטעם דהכחז מוכיח. וע"כ הכרח המרדכי לומר דגם התם צבדיקות השפחות יש סבירא זו לומר דהוי דבר מוכיח המסייע לדבריה משום דהוי מילתא דעבד לגלוי ומסיים המרדכי בשם ראב"ה דאכתי כן מן הא דאשמועינהו משמע אפי' קרוב אפי' אשה דגלוי מילתא בעלמא דאמרו בפרק החולץ. ומדמחזי שם משמע דלף חמש נשים נאמנות שם וה"ה הכא צבדיקות השפחות. הרי להדיא דהמרדכי מסיק לדמות גם הכרח האל לבדיקות השפחות דעל טען נאמנות חף חמש נשים ואדברה עיקר רלייתו לבדיקות השפחות דנאמנות חמש נשים הא מן מה שהוכיח הראב"ה מהך דאשמועינהו דאמרו ואמרו אפי' קרוב ואשה ולא חילוק ציטין. ח"כ מה מוכח כמש"כ דנאמנות על הכרח האל חף חמש נשים. כיון דק"ל לדינא כאלו דבעין כנ"ל. ודברי המרדכי בג"ל הבא בדברי מהר"י ק"ס ס"ק ח':

כט) וע"פ מש"כ דמבואר במרדכי דבעין ג"כ הטעם שיהיה חיה הכחה לדברי'. יש לזון עפ"י כמה שכתב הרמ"א צ"כ ו' סעיף ח' דבעדות שתי' נאמנות אבן חמש נשים וכמש"כ הב"ש שם לבאר זה. דהא התם לא הוי הכחה המסייע לעדותן. וע"כ י"ל דהגבן עם הח"מ דשם החולק על הרמ"א. ולפסק לומר דגם התם יש הכחה המסייע לעדותה דהא מה"ל חוקמין אותה על חוקת היתר ומה"ל אמרו דבשביה הקול וכיון דמה"ל ח"ל לעדות כלל. ע"כ אי זה הכחה מעליה להאמין לנשים הפסולות ג"כ. וכמו התם צבדיקות הגט דכיון דמה"ל ח"ל קיום אמרו ע"כ שהכחז מוכיח לסייעה. וה"ה התם צבדיקה ג"כ מקרי זה הכחה המסייעה ונאמנות. והגבן כמש"כ הב"ש שם להכריע בדברי הגאון אלפסי וכמו שפסק הרמ"א שם:

ענה ז

ל) ונראה לענ"ד להביא רחוק מוכח לכל מה שכתבתי דהרין הוא דלף חמש נשים נאמנות על הכרח האל. מן הא דבנות (דף ל"ט) דקאמרי שם ואשמועינהו שפליגי בה רב אחא וריבנא. חד אמר בעדים. וחד אמר אפילו קרוב אפי' אשה. והלכתא גלוי מילתא בעלמא הוא ואפי' קרוב ואפי' אשה. ויש להקשות דל"ל למימר והלכתא ס' הא בלא"ה ידוע לט דכל היכא דפליגי רב אחא וריבנא קי"ל כמלן דמיקל. וכעין זה הקשו החס' בחולין (דף מ"ז ע"ב) בדי' והלכתא ענין ס' ומה דהר"ה החס' שם לא שיד האל. וכן הקשה הראב"ה בזה לחולין (דף ח') בפלוגתא רב אחא וריבנא שם בסבין טריסה דחד אמר בחמין וז"ל בטן והלכתא אפי' בטן. דהקשה הראב"ה דהא בלי"ל קי"ל הלכה כמלן דמיקל ותי' הראב"ה דלפי דמסק שם וזי אכא בליחא דמחא ס' ע"כ אמרו והלכתא ס' עכ"ל הראב"ה. אבל הכא ציבנות דקאמרי לשל דמלן דמיקל ס"ל

דנאמנה האשה חף מה"ל כמו צבדיקה שמו ולאחזי דמה"ל גם בממון נאמנים כנ"ל. ע"כ בזה כ"ע מודו דדין האשה הוא כחש דכמו דבאיש חש היתירה מחללה ע"פ. דל"ל העד השני הבא לאחר"ל להכחשו דלא חלף מהיתירה וכש"כ ציטין. דה"ה חש היתירה מחללה חף ע"פ אשה דנאמנה מה"ל להעיד על הכרח האל דהרין הוא דל"ל הע"ל כשר לאחר"ל להכחשה והרין הוא דלא חלף מהיתירה וחף לו להרצות במחלוקת בין הרמב"ן והרשב"א והג"י עם הרמב"ם:

כה) וכיון דמבואר דלחצר שהיתירה לחלן מן האיש הזה שמעידה האשה מן חמש נשים שזה אחיו דלח"ז חש יבא חש ח' לערער ולומר דהוא אחיו לא יהיה נאמן חש לא יהיה לו ביחוד ע"פ שני עדים. ע"כ דומה זה שפיר למה דס"ל לאב"י דבח"ל דלי אחי בעל לערער לאחר שאמרה בפ"ל דלא יהיה מהימן דע"כ נאמנה אבן חמש נשים כיון דלחיו נאמן לקלקלה צב"ד בלא עדים ומה שחלקלף אותה בדי' שמים לזה אין לחוש כמבואר בירושלמי בג"ל דלחיה חשודה להכשילה היכא דלא יהיה חושלת לה. וה"ה צידון הכרח האל כיון דלא יהיה נאמן האל שחש ידוע לט כ"כ מי הוא רק ע"י ביחוד בעדים. דלא חשדן לה שחלקלה בדי' שמים כיון דל"ל בלא ביחוד גמור. וע"כ חף חמש נשים נאמנות צבדיקה האל. ולדינא נקטינן כשיטת אב"י דהתם וכמבואר בכל הראשונים דהא תגי' סוטיה דאב"י וכמבואר בזה"ע ס' קמ"א סעיף נ"ד. ובס' קמ"ב סעיף ח':

כו) ובאמת נלע"ד דעיקר הך מילתא חש חמש נשים נאמנות צבדיקה האל דזה תלוי בפלוגתא רב יוסף עם אב"י דלרב יוסף דס"ל דהיכא דמכרינן אדריבנה רידה לא מהימנא חף היכא דלא יהיה נאמן דבעל רק ע"י ביחוד גמור דמ"מ חיישינן שמה יבאו עדים לסייע להבעל המערער. דה"ה מה"ל הרין נותן דלינן נאמנות חמש נשים על הכרח האל דגם צב"ד חיישינן דמכונת לקלקלה ע"י ערשור של האל האמיתי שיבאו עדים או ע"י ערשורו לסייע וזהו מקלקלה. אכן לשיטת אב"י דנקטינן כוטיה הרין נותן דנאמנה על הכרח האל כיון דלף האל ידוע לט מי הוא ומסתפקים אגט ענין ולא יהיה נאמן לערער על היתר החליטה בלא ביחוד גמור. ע"כ אינן חשדות לקלקלה צב"ד כיון דהא מקרי קלקל בדי' שמים ולא נמשדו ע"ז. והא דמבואר בס' קמ"א סעיף ד' דלינן נאמנות חמש נשים להעיד על מיתה היבס. מיירי שם היכא דלא נסתפקט מוטל מי הוא אחי בעלה רק דמסתפקא לט חש מה היבס או לא. בזה שפיר כתבו דל"ל כמו שאינן נאמנות על מיתה בעלה דמדמה שם השו"ע להדי. ובבעלה הא עיקר הספק הוא חש מה או לא. וה"ה צב"ד צמיחה היבס דמחזר שם בשו"ע. אבל היכא דמסתפקים אגט על הכרח מי הוא אחיו. בזה ברור הוא דנאמנות כיון דנקטינן לדינא כשיטת אב"י דהיכא דל"ל לערער בלא ביחוד גמור אינן חשדות לקלקל אותה בדי' שמים כיון דלא יהיה שום חושלת להן. משא"כ בכוטיה להפסיד כחוצהה פועלת מיד צבדיקה להקם ממה ע"כ ח"ל להפסיד הכחוצה:

כז) ויש לומר דהא סוגה המרדכי בפרק מ"ה שכתב דהך חמש נשים נאמנות צבדיקה המרדכי בדיקה האשה כמו שכתב הרמ"א בזה"ע שפליגי בזה רב אחא וריבנא. חד אמר בעדים. וחד אמר אפילו קרוב אפי' אשה. והלכתא גלוי מילתא בעלמא הוא ואפי' קרוב ואפי' אשה. ויש להקשות דל"ל למימר והלכתא ס' הא בלא"ה ידוע לט דכל היכא דפליגי רב אחא וריבנא קי"ל כמלן דמיקל. וכעין זה הקשו החס' בחולין (דף מ"ז ע"ב) בדי' והלכתא ענין ס' ומה דהר"ה החס' שם לא שיד האל. וכן הקשה הראב"ה בזה לחולין (דף ח') בפלוגתא רב אחא וריבנא שם בסבין טריסה דחד אמר בחמין וז"ל בטן והלכתא אפי' בטן. דהקשה הראב"ה דהא בלי"ל קי"ל הלכה כמלן דמיקל ותי' הראב"ה דלפי דמסק שם וזי אכא בליחא דמחא ס' ע"כ אמרו והלכתא ס' עכ"ל הראב"ה. אבל הכא ציבנות דקאמרי לשל דמלן דמיקל ס"ל

עין יצחק - ב: ספקטור, יצחק אלחנן בן ישראל איסר (1) } } עמוד מס: 202 הודפס ע"י אוצר החכמה

קאי כך וז"ל וואס' קרוב דאזא הסתלק הענין . ואף דאן קיי"ל דא עשו זכרים נקבות עכ"ל י"ל דמונחם בזה ליטא לאשמועין דכמו דלך מ"ד דעשו זכרים נקבות דעכ"ל הכא בהכרח האל נאמנין . דה"ה לדין בזה חמש נשים . דהבא בהכרח נאמנין וכמו הטעמים שנחבולו בעו"ה . ובמש"כ לשל בכונת הרמב"ם דס"ל ג"כ דהאסות האווי"ן הא בדיוק . יש לעיין בזה ע"פ מש"כ השאנת אריה בסי' ל' בשעטת הרמב"ם שם וקארחי :

(לז) ואחר טחבי כ"ז רחמי בחשבת רע"א ז"ל בשולי מחבב סוף סי' ל"ב שהקשה על הא ד"במות (דף ל"ט) דל"ל למימר והלכתא ט' הא בלח"ה הלכה כחאן דמייקל מיידיה וכן הקשה על ד"במות (דף מ"ח) ושא"ר בל"ע . אכן לפמש"כ בעו"ה ברור דלחן זה קשה כלל . ולדינא נראה לי ברור דאף החמש נשים נאמנות בהכרח החלוק . וכמו דמשמע מן דברי המרדכי פ' מ"ח ה"ל . ורחמי במרדכי שם דמסיק דאפי' מחסונין להעיד נאמנין חותן הפסולים להעיד דמשום עינוגא אקילו זה . וכן רחמי בהגהות מיימוני סוף ה"ג שכתב כן . וסוף דברי המרדכי היה הובא בב"ש סי' ק"ז ס"ק ב' בקארה שכתב ועיין בהגהות מיימוני ובמרדכי פ' מ"ח הפסולים כשרים להעיד אפילו חין מסל"ת עכ"ל . ואפשר להעמים זה בלשון הב"ש הזה שכוונתו דאף החמש נשים כשרים להעיד אפילו חין מסל"ת ועיין בסי' י"א בב"ש ס"ק י"ג . אכן בלח"ה קשה להעמים כן בכונת הב"ש דהא כתב ועיין בהגהות מיימוני . והנה הגהות מיימוני סוף ה' גירסין לא הכיר כלל להגך חמש נשים . ועכ"ל העיקר כמש"כ לדינא דנאמנות החמש נשים בעדות הכרח האל . ושם בהגהות מיימוני הביא ג"כ להא ד"במות דאשמועיתא גלי מילתא בעלמא ואפי' מפ' קרוב ואפי' אשה ט':

(לח) ועוד יש לדון להקל ולחזק לבסוף בג"ד ע"פ מש"כ הב"ם פ' י"ב ה"ה ה' ט"ו על מש"כ הרמב"ם שם גבי ה' נשים שאין מעידות במיתה בעלה שחא יחטוט לחוסרה עליו ועדיין הוא קיים דהא ללמדיט שאם מת בעלה ט' שאין חשדות להעיד שקר אלא להפריד ביט לבינה בלבד עכ"ל הב"ם . והובא בב"ש סי' י"א ס"ק י"ג . ולפ"ז י"ל דהא דמבואר בסי' ק"ח סעיף ד' דחמש נשים פסולות להעיד על מיתה היבס . הייט דוקא בזמן שה' טוג מלות יבס ח"כ עדיין לא נחלקת האשה מן בית בעלה דעדיין היא זקוקה ליבס אד בעלה . אבל האידנא דלא נהגו ביבס ח"כ מיד שמת בעלה היא נפרדת מבית בעלה ומן אחיו ע"כ בבב"א לא חקט ח"ל לפסול . ואף שיש לומר דזה איז כמו דבר בזמן דאף שבעל הטעם דמ"מ נריך מנין אחר להחירו . עכ"ל בזה כבר כתבתי בספרי באר יתחק ח' אה"ע סי' ח' ענף ו' להוכיח דבמקום עינון לא מעגינין יתחא בשביל דבר [שבמנין] היכא דבעל הטעם . וע"כ בכ"ד במקום עינון יש לנרף זה ג"כ להחירא . ושד יש לסמוך על סברה כח"ר דהיכא דניסת לבעלה אחר מיתה חמושה דכ"ה לא ה' סב"ל האצרה דנזור דבת חמושה פסולה להעיד . וכמה שהשיג הט"ב בסי' ס"ד ורחמי אזה דהא לא אמרו אחותו רק בשם בת חמושה . והאריך כח"ר בדברים נשנים לבאר זה . ע"כ מכל הדין טעמי דעתי מסכמת לדעה כח"ר להחירא . והעיקר לדעתי דחמש נשים נאמנות בהכרח האל :

ידידו יצחק אלחנן בורב ס"ה ישראל איסר וצ"ל דהפ"ק .

סימן סא

ב"ה יום ב' כ"ה אדר תרל"ב קאנוא .

(א) נדרשתי מן רב גדול ע"ד התנא ש' קס"א בב"ש ס"ק ו' בשם ריטב"א דאם יש גזול אשה או חליה קטן עדיף . והעיד כח"ל ע"ל מן דברי ריטב"א

האדם נקמחה כלל . ולכן אחר שאמר והלכתא גלי מילתא בעלמא הא דמה"ט נאמנות מה"ט . וע"כ סימנו אח"ז ואפי' קרוב ט' דמה"ט אף הקרובים הגשדות דמחמת שגאה אומרים כך בעדות מיתה אפי"ה הבא בעדות הכרח האל חין חשדות לקלקלה אחרת בדי שמים כיון דלא יכולים לקלקלה בב"ד בלא פירור גמור משום דמה"ט נאמנות וכו"ל . והא דמליט דא"כ הכך חמש נשים בטומאת סוטה להפסיד כתובתה הא החס דדיינין להפסיד כתובתה בזה שפיר חשדות דאומרים כן מחמת שגאה . דמיד ינקטו חס נקמתן שחפסיד כתובתה . אבל לא היכא דבא מכשול על ידיהם ולא יוכל ללחא לאורה שום נקמה כלל בלא פירור גמור ע"כ אמרו בזה בירושלמי דחין חשדות לקלקלה בדי שמים . ואחי שפיר לפ"ז הסמיכות ואפי' קרוב ואפי' אשה בהאסות האווי"ן להורות לנו דין מחודש הלא לאחר דאמרו מחמלה דגלי מילתא בעלמא הא :

(לה) ואין לומר דהך ואפי' קרוב ואפי' אשה כוננת הגמ' להורות דאף עד מפ' עד נאמן בהכרח האל וכמש"כ הב"ש בסי' ק"ז ס"ק ב' . וכן עדות ח"י מסל"ת . דז"ל סברא כלל לומר דיה' כוננת הגמ' להורות רבותא בזה דחין זה במשמעות הלשון כלל . אכן לפי מש"כ דבא להורות על קרובים מן החשודים לקלקלה מחמת שגאה זה שפיר נכללו בלשון ואפי' קרוב להורות לנו דכל הקרובים הם בכלל להאמינם וכמו כן כשסימנו אח"ז ואפי' אשה דקאי על לשל מיתה דאמרו ואפילו קרוב דמיידין בקרובים . ושד דעיקר דין של הב"ש הלא חין זה ברור כ"כ כפי מש"כ רע"א בחשבת סי' ל"ב דכתב לדון דמשפ"ע ח"ג בהכרח האל חין דבי' לא שיד לומר הטעם דמילתא דעביד לגלוי' לא משקרי ביה דהא מלי' לאשחמוטי נפשיה וכיון דלא שיד דייקא כ"כ בזה ע"כ י"ל דלא מהימן . וה"ה בעדות ח"י מסל"ת לאו כ"ע ס"ל דיה' נאמינם וכמבואר בסי' ו' גבי עדות שט" . ע"כ חין סברא לומר דהך ואפי' יה' קאי על עמפ"ע ואפי' מסל"ת . ובקונטרס ח' מוכר כחבתי להעיד בזה שכתב רע"א שם בתשובה למשקל ולמטרי חס עמפ"ע גרע מן אשה או לא והבאתי להירושלמי בסוטה פ"א ה"א ואכמ"ל . וכן חין סברא לומר דהך ואפי' קרוב יה' הכוונה לאשמועין דאף בזמן יח' נאמן קרוב ואשה וכמבואר בח"מ סי' מ"ט . כיון דלא מיידין החס רק בענין חליה ע"כ העיקר כמש"כ :

ענף ט

(לו) והמ"מ ה' יבס פ"ד ה' ל"ח הביא ג"כ לשון הגמ' ביבמות כמו המבואר בלשון הש"ס שלפני דח"א אפי' קרוב אפי' אשה והלכתא ואפי' קרוב ואפי' אשה עכ"ל . והרמב"ם שם כתב בזה"ל ואפי' אשה ועבד ט' נאמנין לומר זה פלגי אחי ט' בין לעדות ממון בין לעדות איסור שזה דבר העשוי להגלות ט' כמו שפארט בסוף ה"ג עכ"ל . וי"ל דגם הרמב"ם נחמין לכל מש"כ דהך היספוח אח"ז וואפי' אשה הוא לאשמועין כמו שכתבתי . והא דלא כתב הרמב"ם להמבואר צמ' ואפי' קרוב י"ל דאחי שפיר למש"כ דמונת הגמ' להורות דאף למחן דס"ל דעשו זכרים נקבות בזה פסול דחמש נשים דמ"מ בהכרח האל נאמנין . דכיון דקיי"ל כחאן דס"ל דלא עשו זכרים נקבות ע"כ לא האריך הרמב"ם לכתוב להך ואפי' קרוב רק כתב ואפי' אשה דהא להורות הרבותא דהא וכמש"כ . ואף דסיים הרמב"ם כמו שפארט סוף ה"ג דמיידי שם בעדות מיתה ושם ח"כ הכך חמש נשים . מ"מ י"ל דהבא בענין הכרח האל עדיפא נאמנות שלהם וכדחזקין דהבא כתב הרמב"ם דאף בעדות ממון שומנין בזה"ל היכא דמועד על הכרחו רק דמונת הרמב"ם הוא דשם בסוף ה"ג מוזכר עיין הך מילתא דעביד לגלוי' אבל הכא הוא עדיף ביותר . וכן ה"ר"ף והר"ש כתבו בלשון הגמ' ואפי' קרוב ואפי' אשה רק מחמלה כתב ג"כ דח"א בקרוב ואפילו אשה . וי"ל דמחמלה שיד שפיר הלשון ואפי' אשה דהא רבותא יתירה על מה שאמרו מקדם דקרוב מהימן . [ועיין בספרי נח יתחק סי' ל"ה סעיף ה' ענף ח'] אבל ממה שאמרו אח"ז ואפילו קרוב ואפילו אשה הא להורות הך דין המחודש דל"ל על מה